

IUSTI LIPSII V. CL.

Oratio Id. 3. 34

IN
CALVMNIAM:

Quæ in Lugdunensi operum
cuius editione desideratur:

Et ad eam
Commentariolus

THEOPHILI CANGIENSI
Alemani

In nonnullis, sed citra immodestiam, ab
auctoris sensu dissentientis.

LONDINI

In Anglo-Britannicis typis suis edebat FELIX KINGSTON,
Anno æræ Christianorum
M. DC. XV.

LECTORI S.

Nte aliquot annos, Candide ac benigne Lector,
cum primum incidi in hanc de calumnia oratio-
nem magna mirandæq. doctrina Viri IUSTI
LIPSI, percipide illam arripui ac legi, eo ma-
gius, quod improba & maligna hæc vipera mihi
quantumuis obscura sortis tenuisque Conditionis homini, & in
quo miserationi potius quam inuidia sit locus, tamen, nescio quo
sinistro ac infelici fato mea, infesta semper exitiit. Inter legen-
dum hæc, quæ coniuncta vel subiuncta vides, adnotaueram.
Quæ superiore proxima hebdomade mea quidam euoluenti
mihi schediasmata sese offerebant. Resumi in manus, nonnullis-
que, sed paucis in locis, interpolavi. Et hac occasione denno ipsam
orationem legendam percurri. Dignæ mihi planè rursus est, quæ
prauissimis his moribus ac temporibus, quibus Erinnyis ista
regnum subinde suum amplificat, seorsim typis ederetur, quò
à pluribus cognosci possit. Tu boni consule, amice Lector, duram-
que ac diram hanc Aten prudenter fuge, fortiter sperne, acriter
detestare ac Vale.

1757:01

LIBRARY

In Regio Bibliotheca...

anno...

...

ORATIO DE CALUMNIA.

DE Calumniâ dicturus hodie, & hoc quidquid est vitij in lucem protrahurus sum. Tu Davs, qui bonitas, candor, amor totus es, dirige & præluce mihi aduersus inimicum tibi vitium; & mentem ac linguam moue, vt generi humano innocentiam insullem, & in vitâ, dictis, scriptis probitatem, pacem & caritatem. Calumniâ hic definitio occultam læsionem, imminutionemque alterius in sermone ¹ aut scripto ² mixtam fraude, dicta ea est à caluendo, quod prisco verbo ³ frustra habere & decipere significabat. Omnis enim calumnia mentitur & fallit, vt mox dicam, & mendacium aut suum auctorem habet. Græci ⁴ *αἰσχρολογία* dixere, item appositè, quod quasi traijciat ac penetret, & noxio linguæ suæ telo defigat. Finis scilicet illi primus, fallere; quod Latini considerarunt: ultimus, lædere; quod Greci, *ὀνείδιον* vitium! & tamen quod hodie crebrius est? quod cum maiori perniciæ coniunctum rei priuatae & communis? Adde etiam quod neglectum magis à nouis scriptoribus & antiquis? Quare ⁵ cum nemo studiosius paullo, quod sciam, de illo aut in illud dixerit; ita spero, quod tractatio eius nō solum fructuosa futura vobis sit, sed nec mihi ingloria: qui primus ingredior aperire id & diffundere stilo. De istâ igitur tria hæc dicam. Quàm scæda sit: quàm perniciofa: Quomodo cauenda. Hæc singula dum subtilius paullo & vberius persequor; quæso vos Auditores, adhibere mihi non aures solum, sed animos: & vela hæc, vt sic dicam, orationis meæ Zephyro beniuolentiæ vestræ afflate atque dirigite.

Et sceditatem quidem Calumniæ, quò clariùs vobis argumento ostendam, quàm istæ duplici? quod & in sceditissimâ ea personæ cadat: & quod sceditissima sit ipsa. Personæ quidem triplici hac notâ insignes, Viles, Ignauas, Loquaces. ⁶ Viles: aded verè à me dictum, vniëgem, non dicam bonam, sed mediocriter bonam altamque indolem. vniquam hac labe fuisse aspersam. Vetus & nostrum æuum exento; non aliter leges, videbis; audies; quàm tristes quasdam malignâque naturas; quas fidere suo Saturnus afflauit, alijs inuidentes; sibi diffidentes, pronas ad hoc vitium &

factas. Videtisne minutos illos canes & degeneres, qui hospites allatrant, feras non tangunt? tales deteriores isti hominum, qui lædere tantum innoxios nati & vexare. Nati, inquam, quia reuera ad hoc vitium ita vergunt & inclinant, vt quies ijs non sit, nisi alijs inquietis. Tum Notā altera, Ignauos feci. quid clarius? prima scintilla & fomes Calumniæ ⁶ otium est: nec umquam aut vacabit aut lubebit in alienas res inquirere, quem suæ distinebunt. Apud defides & ignauos mala Diua habitat, & apud eos sedem posuit sui regni. Negat quispiam? Forum & Basilicas nostras paulisper adeat: in quibus vberissima cottidie calumniarum seges feritur, non nisi ab istis, quibus vnum hoc opus est, Ambulare & Fabulari. Publica illis & priuata vapulant: Princeps & administri peccant: alius hoc fecit, alius hoc dixit: denique nulla de quouam fabula est, quæ apud eos stet, ⁷ vt cum poëta dicam, talo rector. Atque hæc si periti ipsi rerum facerent, minus indignarer. nunc homines non solum ignauissimi, sed & ignarissimi, rebus ijs calumniando se miscent, ad quas cogitatione & sensu non pertinent. Vt in naui nemo vectorem ferat, qui nautas moneat idem tidem aut culpet, ipse interea imperitus manum non dicam clauo admouere, sed remo: ita merito importuna nobis & molesta vascula hæc inania; quæ maximè tinniunt, & liquoris minimum habent. Denique Nota tertia, ⁸ Loquaces. & qui potest aliter? Naturā lingulacis insitum, vt non multa solum loquantur, sed mala. Siquis vestrum adfuit indomitis istis, & quibus, ⁹ vt Pindarus ait, os sine freno: nōne præcipuus illorū sermo, nō solum de aliquo, sed in aliquo est? certe. Audita enim & nō audita efferūt, quæ vera, quæ vana. & vt in ¹⁰ Iudææ lacu Asphaltite nihil mergitur, sed supernatant omnia iniecta: sic in istorum pectore nihil conditur, superfluunt imò effluunt cuncta. Et quid alijs parcere eos credas? nec sibi, quoniam huic morbo id quoque proprium, vt si in alienos dicere nihil habeant, in suos dicant, atque aded in sese. Vt in longā fame corpora nostra alimento defecta, ipsa se depascunt: simile euenit in istis.

Atque ecce Personas habetis, quibus gaudet & assidet Calumnia: quod ordo nunc iubet, producam ipsam, & quidem in vero suo vultu. Omne ego vitium detestandum & scdum fateor: verum hoc eximie, quod non solum in scdis, sed natum & conflatum est scdis. ¹¹ Poëtæ Chimæram suam è triplici corpore fingunt: sed

ORATIO DE CALUMNIA.

sed fingunt. hic ipsa res est, & ad hoc monstrum Calumniæ constitutendum cœtus & mixtio concurret triū vitiorum. Nam architecti eius præcipui & quasi parentes sunt, Mendacium & Invidia; Curiositas autem nutrix. Cogitate ipsi, quàm bella hæc proles sit, à bellâ hac vitiorum trigâ. Mendacium, inquam, ei pater. quidni? quod animat scilicet & inspirat omnem Calumniam; quæ iaceat, nec vitam aut sanguinem habeat sine illo. Quis calumniator simplici vero contentus vnquam fuit? quis ficum dicere ficum? nec potest quidem, quia aliter vim nocendi non habeat, nec finem suum assequatur, nisi abeat extra veri fines. Itaque auct malitiosæ omnia & attollit, atque vt conuallium ille sonus, quem Echo dicimus, ¹² pro vnâ voce acceptâ duas trêsq; reddit: sic iste gemitat visâ & audita. Verbulo de quopiam questus sum? grauitè accusasse me dicet. Leue aliquid notauit? carpisse omnia. Ambiguum sermonem habui? quod deterius est, eliget. & ad summam, ¹³ quod medici de cucurbitis dicunt, quas corpori affigunt, non nisi prauum eas vitiosumque sanguinem educere: verius de isto ego, qui adtrahit ad se non nisi mala. Atque vtinam detrahat tantum! sed sæpè à se addit & inspergit: & vt dicta, vt facta refert, quæ nec in somnio nobis cogitata. Sicut araneæ casses & filamenta mirâ arte è suo corpore gignunt: sic iste fraudulenti argutos laqueos suo pte ingenio nectit, lure igitur Mendacium ei pater: sed mater etiam ¹⁴ Invidia: quæ in illo maligno ingenij vtero concipit, gestat, parit denique hanc infantem. È moribus & factis calumniantium quis id non approbet? Rarè enim in viles & sui similes telum hoc armant aut exerunt: sed ¹⁵ in eos, quos virtute, doctrinâ, aut quâ aliâ laude alios vident anteire. Athletæ in cursu nò eos respiciunt, quos reliquerunt, sed intendunt saltem in priores: sic Calumnia dirigitur in meliores. In ludis olim & arenâ obseruatum fuit, ¹⁶ tauros purpurâ & rubore maximè concitari, qui tamen pulcherrimi sunt colorum: simile in istis licet dicas, quorū virtus prouocat ipsa virtus. At postremò ¹⁷ Curiositatē etiam, Nutricem Calumniæ addidi, verissimè: quia scilicet fouet & nutrit hanc puellam quæ sito vndique rumorū & sermonū cibo. Tolle eam à Caluminiâ: quid poterit? imbecilla, ieiuna, vacua sedebit: & quæ nocere velit potius, quàm possit. Nā hæc est, quæ materiem suppeditat, quæ domi numquam, foris semper, imò in foris habitat; omnium ædes, omniū animos penetrat; vigil assidue

& sine somno. Hæc rumores passim colligit: & Heus tu da dextram. ecquid noui? in Aula quid sit? Qui status in Angliâ? quis in Galliâ? Titius quid agit, quid Sciurus? Talia ac plura scrutatur atque excipit: numquam tamen plena & satuta. sed ut membrum scabiosum fricari semper vult: sic ista sermonibus, & præsertim asperis malisque, assidue scabi. Nec verò aures solum huius prurientes & audiæ, sed acres quoque & acuti oculi. quos cum semel aperuit, quid ea non videt? etiam quod non videt. Quid non scrutatur? aperta & operata. Tiberium Imp. eâ oculorum indole fuisse ferunt, ¹⁸ ut non du. pariter atque interdum cerneret: de hac appositè dixerim, quæ etiâ ea quæ in tenebris & solitudine geruntur, explerat. Donum tuum claudis? penetrabit. Linguam continet? pectus inspiciet. Homines fugis? ipsa te inueniet. & ut muscas atque eiusmodi minuta animalia nullâ curâ submoueas: non ite vllâ cautione istâ. Hæc curionû illa gens, quâ ¹⁹ poëta Comicus sciurè depinxit:

Qui res alienas curant opere maximo:

Qui omnia se simulant scire, nec quidquam sciunt:

Id quod regina rex in aurem dixerit,

Sciunt, quod Iuno fabulata est cum Ione.

Quæ neque futura neque sunt facta, tamen sciunt.

Atque ex his palam videtis, quanta foeditas sit Calumniæ. quæ in turpibus, quæ è turpibus: quam Mendacium genuit, Inuidia peperit, Curiositas educavit.

Agite, sequimini me ad Perniciem: quam alterum velut spatium esse volui mei cursus. Quod tamen priusquam ingredior, reficite paulisper animos & mecum respirate.

Perniciem ego in Calumniâ Validam & Variam inuenio: quæ tam nec in vllò (verè hoc, non oratoriè dicam) vitiis. Validam idè: quia Acutè imprimis & Occultè lædit: Variam, quia in plerâque omni re, & plerosque omnes. Singula hæc breuiter videamus. Acutè dico lædere, & mecum ²⁰ sacer ille Vates, qui exclamat: *Dentes eorû tela et sagittæ, & lingua eorû gladius acutus.* Nec longè à mente aut verbis diuini viri ²¹ hic Spartanus: qui interrogatus de gladio, *Satisne acutus es?* *Acutior*, inquit, *Calumniâ.* videlicet hoc significans, nullam è chalybe aut ferro acie esse, quæ conferri possit cum acie hæc linguæ. Quid enim ea non tangat, aut tactum non penetret? ut fulminis subtilis illa vis omnia peruadit: sic hæc quamuis seposita & clausa perurit. Idque è efficacius, quoniam Occultè,

ORATIO DE CALUMNIA.

Occultè, vt addidi, & ex insidijs id facit. Qui vites telù, quod nec vides? Tempestatem nobis nubes denuntiant, incendium fumus, hostem explorator: at subita & impronisa perniciès est à calumniante. Minari eum credis? blanditur. Hostem præferre? amicum. & ea ipsa linguâ, quâ te sauciat, verborum prius, ²² imò & laudù illecebris demulcet. Vt scorpion si manu teneas, ludere paulisper videtur, mox ferit te obliquâ caudâ: tale imò amplius in isto est, à quo cum lædi nihil timeas, iam læsit. O fraudem detestabilem! & ex oraculo ²³ ab Historico meo scriptum, *Pessimum inimicorū genus laudantes*. Venena mihi nuda & aperta porridge, vitabo: si cibo aut vino callidè mixta, qui possum? nō aliter de Calumniâ censeo: quam bono iure dixerim, *Mel venenatum*. *Hostem aduersum*, ait egregiè ²⁴ Sallustius, *deprimere homini strenuo hand difficile est: occulta pericula neq; facere, neq; vitare bonis in promptu est*. Itaq; Validam ab ea perniciem esse (primò à me positū) satis vobis liquet: nunc quàm Varia eadem, audite. Lædit enim & tangit in plerâq; omni re, vt dixi, & plerosque omnes, quod sanè eximiū in Calumniâ adnotes, & præter sortem aliorum vitiorum. Quæ noxâ nocere non negauerim: sed quid nisi vnam? sed quid nisi vni alterive? Nempe libidinosum me fac: duos impuritate contamino. Pone avarum: tres, quattuor, pecuniolâ defraudo. Ebriosum cense; vnus aut alter obuius verbera manuum mearum excipiet aut linguæ. At in Calumniâ res habet aliter: quæ in omnem ætatem, sexum, ordinem debacchatur; calamitas publica, & ²⁵ Phaëthon quidâ, vt sic dicam, orbis terræ. Quis tam felix aut sapiens, qui iacet ab eâ esse liber? nemo. Paratum enim strictumque lividum illū dentem in omnes habet: sed tamen in eos maxime, qui magni. Quicumque, quacumque in re, excellit: hunc ite depressum. & vt ij qui ruere ædificia volunt, colūnas primò subrahunt: sic hæc, cui perdere genus humanū libido sit, perdit eos, quibus innixus publicus hinc status. Prudentes, probos, doctos, hostes omnes. habet: & eos modò criminationum machinis violentè concutit, modò suspitionum cuniculis callidè subvertit. Varios igitur lædit: sed & variâ in re lædit. nec quidquam homini carum acceptumque est, quod non eripi, certè imminui videas per calumniæ technas. Te opes delectant? si potest, exurit. Alium honores? priliabit. Amici quempiam? hinc verò vim suâ arte lique exeret! & Lælium à Scipione, Pyladem ab Oreste diuelleret. Iam quid rerum humanarum carius famâ?

fama? quæ iure est bonis ante bona omnia & ipsam vitâ. Nam hæc utraq; caduca & fluxa sunt: & opes quidē ante nos sapiē, vita nobiscum semper abit: nomen autem & Fama æternant; eaq; sola, cum non erimus, hinc erunt. Atqui hanc, vnicum Sapientū thesaurū, purissimā vitæ gemmam, appetit calumniator assidue; & subtrahere aut maculare conatur omni fraude. Virtutē enim ipsam quia lædere non potest (summum in nobis propriūque bonum): hanc lædit; splendorē, lucē, & quasi imaginem virtutis. Et quid de hominibus queror, aut rebus humanis? Proh summe Deus! nec tibi quidem parcat, & tuo cælo. In rebus enim divinis & religione inuenit iam quod exagitet; per quod nos, imò te lædat. Tua enim illa vox decretūmq; est, tua sanctio; **ABDITA MENTIVM CALESTI MENTI RESERVANDA**; nec pectoris huius fibras pulandas cuiquam aut referandas, nisi qui eas fecit. At calumnia alter, & passim iam (O labem nostri xui!) oculos, linguāq; illuc conijcit, & adyta interioris huius templi scrutatur & calcat. Ille veli in regione parum purus est, ille parum fortis, tertius parū apertus. Et quid iam superest, nisi vt palam & per præconem animi nostri sentia citentur ad Calumniatorium hoc tribunal? Homerus ille, me quidem iudice, ²⁷ non vatū solū sed hominū (de profanis loquor) semper Princeps, Aten quāpiam deam finxit: à quā in populos deriuat omnes noxæ. quo fabulæ intiolucro calumniam eum tegere & tangere voluisse tam mihi certum, quā loqui me nunc & spirare. Nam ita describit:

*^(dis:)
²⁸ Perniciosa dea (verba eius præse interpretor) qua omnes offendit:
 Qua terram non tangit, incedit autem per capita virorum:
 Qua Ionem ipsum laesit.*

Per vestram fidem, vllūne pictor artifice suo penicillo, aut orator vberē stilo, clariū expressiusque signauerit germanam Calumniæ formā? non opinor. *Qua omnes, inquit, offendit.* nōne hoc ipsum est quod doceo, passim & omnes ab ea lædi? *Terrā non tangit.* certe, rarē enim in viles aut humiles incurrit: sed, quod addit, *incedit per capita virorum*: id est, summa petit, & summates. Denique *Ionem ipsum lædit*. quippini? siue quia diuinas quoque actiones calumniatur & carpit; siue, quod iam dixi, nec religionem immunem habet improbi sui dentis. Atque hæc noxæ illæ sunt, quas priuatum adhuc ludit: si cum ijs comparet, quas publice patrat & in Principum aulis. Hic enim ei sedes: hic admissis equis læscit & currit,

est ut in suo choro. Non mihi fas singillatim persequi: (tempus vœ-
rat:) breuiter hoc accipite. Quidquid fraudum, oppressionum, sce-
lerum vsquam aut vniquam in aulis fuit: id mansisse ab hoc fonte.
Alexandrum illum Magnum in tot amicorum neces quid nisi Ca-
lumnia impulit, ²⁰ Socratem vitâ, ¹⁹ Rutilium ciuitate quid ni-
si Calûnia expulit? Tiberios, Caligûlas, Nerones, & tot portentosa
tyrannorum quid nisi Calûnia peperit? & ne vetera tantum co-
gitemus: hoc, hoc miserrimo tempore fugas, clades, cædes, & ma-
ria calamitatum, quas patimur, nata primò non nisi ab riuis istis
in Aula calumniarum. Doletis hæere in reip. visceribus discordi-
arum hæc tela? Calumnia iniecit. Ardere tot iam annos facit hæc
ciuilium bellorum? Calumnia accendit. Nec quidquam malorû
videmus aut vidimus, quod non ab hac scaturigine diffusum. Po-
puli in reges, reges in populos, non aliâ re excitati primò atq; ir-
ritati sunt, quàm hoc linguario flabello. ut maria sua sponte qui-
eta vento intumescunt: sic Principes naturâ sæpè boni aut mites,
per incendiarios istos inardescunt. Perniciem igitur Validam, &
Variam in Calumnia nunc habetis, quam Christiani nostri vete-
res præclare intellexisse mihi videntur, cùm patrem omnis vitij,
imò ipsum vitium, monstrum inquam illud ab inferno, Græcâ vo-
ce Diabolum, id est calumniatorem, propriè dixerunt: arbitrati
scilicet, nocentissimum hostem, non alio nocentiori nomine po-
tuisse designari. Nec minùs indomitâ eius vim legislatores præse-
considerarunt, qui cùm vitia cetera legibus aut pœnis cœrècerent:
huic vni, quod miremur, apertos carceres & velut liberum campû
reliquerunt ad nocendum. Ite enim per omnes hominum gentes:
fallor; aut ²¹ nullam mihi dabitis, vbi vitium hoc legum freno
aut sanctione comprimatur. Apud Athenienses quidê multa pe-
cuniaria calumniatoribus fuit, sateor: apud Romanos frons ipsi in-
iusta Klitteræ notâ: sed nemo erret; non istis meis susurricionibus,
duntaxat illis qui in iudicio & publicâ accusatione calûniabâtur.
Quid ergo? aut tam cæci illi, ut perniciem hanc non uiderint: aut
tam fatui, ut visam approbarint? Nihil horû. sed scienter & iudi-
cio vitium extra pœnam habuerunt, quod esset extra medicinam.
Mediocribus omnibus repagula sua sunt: communi alicui distubio
qui aggeres resistunt? Orbem terræ Calumnia inundauit; hæret
& habitat in pessimæ huius naturæ medullis; nec iam inter culpas
censetur, sed mores. Quid facerent? opinor, quod prudentes &

pudentes medici, qui nec cancro manum temerè admovent nec tabi. Itaque mali magnitudo & diffusio asseruerunt hanc libertatem: nec comprobata ea cùm desperata est.

Sed ne longiori oratione me fatigem, vos detineam: flectere hanc nauim ad portum incipio, & venio ad tertiam vltimamque partem, quæ est de Calumniæ cautione. Quam si quis ita accipit, ut immunè tutumq; ab omni calumniâ futurum se speret: nã ille errat, & exigit à me, quod non est virium humanarum. Prodeat, non dicam Thales ille alumnus Sapientiæ, sed Sapiëntia ipsa: numquam eum dabunt. Quid ergo est? ²² Duos tantum velut clypeos suggerere possum, qui vim aciemque eius incurrentis frangant & reuoluant: è quibus priorem, Innocentiam; alterum, Patientiam appello. Innocentiâ in quâ ante omnia te muni, quisquis effugere vis malæ & hiantis huius diuæ morsum. Nã certè qui vitâ integri, linguâ cauti, actione modesti: quid ab eâ timeant? Vt locis lauib; & politis ægrè sordium aliquid adhærescit: sic male dictû sedem vix inuenit in vitâ puriore. Itaque sæpè tegmen hoc profuit: mentiar tamen: si dicam semper. ²³ Ciceronem scio scribere: *Uis ignis in aquam coniectus continuo restringitur: sic falsum crimen in castam vitam.* Vitam tam verè, quàm disertèl quàm multos enim vel purissimæ & panè supra hominem vitæ Calumnia læsit, & lædet? & efficaciter læsit: aded vt sanguinè omnem ab ijs succumque duxerit bonæ Famæ. Nec miremur, Calumnia euim, vt docui, mendacio ferè grassatur; & id tutò: quia apud iudicem vnû; & qui non querit plerumque, sed credit. Itaque rem hanc priæ magno Oratore vidit melius ²⁴ magni Regis ²⁵ adulator & copia: qui idemtidè monere solitus *Quidvis in quo visus esse confingendum. Ut enim, aiebat, vulnus maxime sanet qui sanciatu est, manebit tamen cicatrix.* Pestilens, sed, ita me Deus amet, ingeniosum dictû: & cui origo, atque item fides, ab ipsâ nostrâ natura. Insit enim plerisq; hominum, non solùm patulas sed etiam credulas aures delationibus habere: & id magis, si ad læsos ea pertinent, aut lædendos. Et cùm semel aspersus sis, vix est vt plenè eluas hanc labem. Suspicio inquam manet, vbi non crimen. Ergo altero etiam clypeo meritò te muniui: què Patientiâ dixi. Eius vim & vsum hunc esse volo, vt calumnias quas vitare non potes, foriter & erecta ceruice seras. ²⁶ Varronis argutum olim dictû fuit de malâ coniuge: *Ferendâ eam, aut tollendâ esse:* tu vsurpa in pessima hac viperarum, & tolera, quod

quod non tollis. Feras autem? Imò & spernas. Vt bonus & animosus miles leuia & circū galeas ereptam a tela contemnit: sic vir robustus & sapiēs diſteria. Quid enim tibi tollis? Fama? bona ea ſemper erit apud bonos. Virtutē aut Sapienciā? nō ſubiacent ea arbitrio humano. Deniq. cum omnia carptores iſti fecerint, dixerint: verò alioque animo clamabis. ¹⁷ *Omnia mea mecum porto.* Quod ſi infamiz tamen ſpecie moueris: benē, ſi verā; ſin autē falſā, quid ad te? Ne applica tibi, non eam habes. ¹⁸ Diogenes ille Cynicus altꝛa ſapientiæ vir, & qui nō vicit ſolū hominē, ſed exceſſit, dicere ſolitus, cum turbæ ſubſannarent: *illi me vident ego non rid. or.* Tu idē faci & dicta illa omnia ſiue ſcōmata ſic audi, quaſi iacta in alienū. Nemo ab iſtis conteriſur aut contempnitur, niſi qui antē ſe contēpſit. ¹⁹ M. Cato, Romanus ille Socrates, in os percuſus à quodam, cum idē ſatisſaceret deinde & deprecaretur: *Non bareules,* inquit, *animaduertetam.* O eximiū & ſupra viros virū! qui altius meliūſq; putauit non agnouiffe iniuriam, quā ignouiſſe. Et verò, ſi iudicio examinamus, quantula iſta ſunt, quæ nos turbant? rerū plerumque nihil, ſed verborū aliquot nugæ: quorum maior etiā pars conſtat vitio interpretantis. Noli ea intelligere, perijt conuiciatori contumeliæ ſuæ fructus. Hæc vera, Auditores, in Calumniam arma ſunt: non illa quæ vulgus uſurpat, reponere & vindicare. Vt in viā, ſi canis aut equus luto me adſpergat, nō excandefco ſtatim & viciffim in illum regero; ſed potius me purgo: ita hic faciendum, & omnes iſti pro caniculis aut æquuleis habendi, qui non iudicio ſed impetu & prōteruſā lædunt.

Sed iam deſino, & complico, vt ſic dicam, Orationis meæ vela. Tria hæc audiſtis, ⁴⁰ Foditatem huius vitij, Perniciem, Cautionē. Oro, obteſtorque vos Auditores per Deum immortalem, ſpernite à vobis longiſſimē hanc peſtem, nec à linguis ſolū, ſed ab auri- bus etiam veſtris. Peccat enim hic non modò qui dicit calumniā, ſed qui excipit: & vt ferrum ignitum tangere ſine noxā non eſt, non item aſſiſtere amburentibus hiſce linguis. Blandiuntur & inſinuant, ſcio: verbis comitatem, vultu amorē præferunt, vos mihi credite: aſpides illæ ſunt, & venenū ſuum inſpirant ſopiente quodam & fallente morſu. Quod ad ipſos attinet, nihil eos moneo, voueo & imprecor cum Davide potius: *Muta ſiant labia dolosa, quæ loquuntur aduerſus Iuſtvm.*

1. **Scripto**) Qualiter olim Ciceronem calumniati fuere Callus Asinius & Largus Licinius, Cuius liber etiam fecit (Gellij verba) infande titulo Ciceromastix, *Att. no. 3. lib. 17. cap. 1.* Sed Gellius eum vindicat d. l. Adversus Asinij autem libros, Ciceronis defensionē scripsit satis eruditā (ait Franquillus) Claudius Imperator, in *Claudio cap. 40.* Zoilus quoque libros aliquos edidit in Homerum, Sed quid vetera consector? Vide mihi præsens tempora & seculenti seculi scripta quæ passim ubique prodeunt, plicas *off. dia.* & *off. dia.* circumuehentia.

Insermone aut scripto) Imò & gestu, præcipue nutu aut motu oculorum. Vnde sæpe sinistra suspicio lædens innocentiam. Cum sycophantis versare, qui nescis aut non expertus es, & attende. Doceberis. Et regius Vates ac Psalmodographus precatur contra *v. e. diabolus* *quodamque* inuenientes oculis *ps. 3. v. 23.* An non etiam factio? En tibi exemplum e Diodoro. Dioxippus Athenienſis a Macedone quodam nomine Corago Alex. M. amico ad *peripateticus* siue certamen singulari provocatus, eum vicerat in terramque prostrauerat. Hinc inuidia ipsi apud cunctos aulicos, qui *quodam* dolebant superatum: per inuidiam calumnia, & per hanc interitus. Subornatur enim vnus e regis mensæ ministris, qui aureum poculū lecti, in quo ille accubabat, puluinari clam subiicit. Desideratur poculum: inquiritur: in Dioxippi lecto inuenitur. Furti protinus insinuitur ac per aulam traducitur. At ille calumniæ huius ignominiaque impatiens suum in dixerſorium se recipit, literas ad Alexandrum de iniuria sibi facta scribit, per familiares mittit, mox suis sibi manibus mortē ipse consciscit *lib. 17. bibliotheca.* Ad hoc Calumniæ genus pertinet, quod de Moscomitis Alexander Gaguinus refert in *Moscomia*, quod scilicet clam sæpe numero res suas, aliorū, quos diuexare animus est, in xdes inferant, posteaque ceu furto substractas multis cum iurgijs & conuitijs & ignominiosa exprobratione reposcant.

2. *Mixtam fraude*) Addas licet, ortam ex inuidia, emulatione, odio. Nam hi præcipue huius mali fontes. Exemplum inuidiæ modò fuit in Dioxippo. Et infra ipse autor generose huius sobolis matrem vocat inuidiam.

3. *Frustra habere ac decipere*) Priscianus *lib. 10.* Beda sacerdos in de orthographia. *Caluo id est, decipio* (eius verba sunt) *per uſcribendum est: Calui secundam regulam debet facere.* Et exinde Calumnia deriuatur. Et Gaius *l. 23. in pr. D. de V. S.* deponenti forma extulit: *Sic aluitur & moretur & frustratur.*

4. *Cum nemo studiosus paulò de illo aut in illud dixerit*) Certe Lucianus dixit satis, si quid ego iudicare possum, studiosè. Fidem adstruam. Exstat peculiaris eius liber *et v. e. iudicium* *et v. e. iudicium*, Non temerè aut facile adhibendam esse fidem calumnia. Quo in libro primùm appellatà pſicturā spectandam ob oculos ponit Calumniam suo cum habitu, vultu, gestu, cum flammis in oculo, antecambulone, socijs, prædā, comitibus, pedisequis. Quam bellam Bel-

Isom vir quidam *αυτις* (Oppian) verbo probè auris exponit & ita manu excipit. His calumnia de fitionem Lucianus subiungit. Tum, si *ἀκούει* latius cuiusmodi sit, vbi potissimum venierit, quibus rebus studiū intenti fiat, & quibus denique instrumentis ad circumueniendum & opprimendū infantes veniunt, exponit. Hinc, ipse quoque i *ἀκούει* qui traducitur quis & qualis conditionis sit, & qui in eo maxime obstruetur, adhibitis tum exemplis tum similibus, ostendit. Ad hæc, is, *αυτις* si *ἀκούει* qui aures calumniatori præbet, qualis esse ferè solet, docet. Vbi & quæstionem interferit, num hic deferentis dignitas a iustis celebratis spectanda sit, an verò nulli propterea vni ac soli credendum? Ad extremum, delatores non facilius aut temere admittendos atque audiendos esse, aut, si audiantur, dicta eorū accurate ac diligenter excuti & expendi oportere, monet. An nō ita omnia satis (iterum Lipsii verbo vtor) studiōse dicti, scripta, exposcat Tu proinde Lipsianam hanc bono cum Homero, iuxta præcœm, dormitionem, vt sic dicam, senosce. Lector, & ignosce.

5. *Viles* : a *leo* verè a me dictam, ut *negem*, &c.) Imò etiam non viles, quamvis auctori fecus visum. An enim vilis erat Alexander M., a quo Calpurnius ac multi principes Macedonum sub specie insidiarum (Iustini verba sunt lib. 11.) fuerunt interfecti, quòd regem adorare perficà consuetudine recusassent. Et sub specie insidiarum quid aliud est, quàm, per Calumniam? Num vilis erat ille suo seculo principum maximus & orbis arbiter Octavianus Augustus? De quo audi Suetonium, illè inter *res ætternas* scriptorem minime minimum, & cui nemo fidem iure derogat. Sed ut cognovistis (ait ille in *Oratione* cap. 12.) Antonium post fugam a M. Lepido receptum, *interfocq.* duces & exercitus consentire pro paribus, causam optimatium sine cæteris deferunt, ad prælatum mutata voluntatis dicta factaq; quorundam calumniatus. Et an vilis Julius Cæsar erat, ille magni Pompeii magnus terror, potens victor? Qui, Plutarcho teste in eius vitâ Tullianus Catonis vtriusq; laudes ferre impotens Amicitiam scriptis, Quo in libro plerâque Catonis facta calumniose interpretatus & infectus est. Alia exempla, (& ingens est numerus) brevitate studio facie promittam. Historias ipse adiagnoscet, me adhibeo. Quòd si recentia & præterita etiam vis, in speculum tibi hoc seculum.

6. *Otium*) Quod ἄνεν ἰσθλῶν πέκτην, ut ait Sophocles *φρβίγεν*.

7. *Vicum Poeta dicam*) Horatio lib. 1. Epist. 1. Adagium Adr. Turnebus explicat *Aduersariorum* lib. 18. cap. 12.

8. *Loquaces*) Horum effigiem Contemplare, si liber, apud Plutarchum lib. *de Adversus*, de Garrulitate.

9 *Vt Pindarus ait*) Error memoriz. Non enim pindaricum sed Euripideum est in Bacchis, unde Stobæus transcribit in sermonem XXXVI. Ἀγαλλία σμαίνει αἰὲν ἢ ἀφροσύνη τοὺς πῆλιν Δουρῆς. Et Plutarchus eandem transcripsit lenitatem cum mentione autoris, his verbis: Ἀγαλλίαν δὲ ἢ ταπεινὴν ἢ ἢ ἐκκαρτερησάμεναι τοὺς πῆλιν Δουρῆς. Eucratides quæ sit, modo dicto de Garrulitate.

10. In Iudaea (sacra asphaltite) Qui propter magnitudinem & aquae immobilisatem mortuum mare dicitur, in quo omnia vitæ carentia in profundum merguntur, ait Iulianus lib. 3.6. Quæ cum nostro hic Nihil mergitur quomodo concipi habemus? Plinius loquens de hoc lacu, nullum (inquit) corpus animadum recipit: tauri camelique fluitant. Inde facia, nihil in eo mergi. lib. 5. cap. 18.

11. Boëta Chimeram suam e triplici corpore fingunt) Ex capite triplici, leonis, capræ.

capra, draconis. Heliod. Theogonid.

Tis ὁ ἄνθρωπος ἀφ' οὗ μὴ ἀποχρηστέον λέγειν

ἢ δὲ χρῆσται ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀποχρηστέον λέγειν

Περὶ δὲ λέγειν, ἡμεῖς δὲ λέγειν, μὴ δὲ χρῆσται

Quorū pollremus versus est apud Homerū quōq; hisdem planē verbis 11. 2.
12. Pro una voce duatresue reddit) Imō quaternas & quinas. Quod Plutar-
chus adfirmat de sono, qui ex Ægyptijs pyramidibus emittitur. lib. 4. de placitū
philos. Cap. 20. Vbi & contra Pythagoram, Platonem, Aristotelem dufferit,
qui echo negārant esse corpoream.

13. Quod medicis de curia bitis dicunt) Plutarchus idem habet. sed cucurbi-
tas comparat cum auribus curiosorum. Ως δὲ (inquit) εἰς οὐκὴν τὸ χεῖρον ἐν τῷ
συνέει ἵκναιτο ὅτι τὰ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ὅτι τὰς φωνὰς τῶν ἰδίων ἀποκρίνεται, lib.
1. περὶ πολυλογίας καὶ ἐν τῷ ἐκείνῳ.

14. Invidia) De huius natura & proprietatibus, & qualiter ob odio differat,
breuem sed accuratū Commentariolum reliquit idem Plutarchus, cui titu-
lus: περὶ φθόνου καὶ μισοῦ de invidia & odio.

15. In eos, quos virtute doctrina, &c.) Καθ' ἑαυτὸν δὲ αἱ ἀρεταὶ ἐκείναι (ait Plutar-
chus modō dicto in Comment.) ἡμῶν καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἔστιν ὁμοί-
ασι ὁμοίαι ὅτι οἱ φθόνου ἀπὸ τῆς καλῆς καὶ τῆς κακῆς ἀρετῆς ἀπὸ τῆς καλῆς
καὶ τῆς κακῆς ἀρετῆς.

16. Tauros purpurā & rubore maximē concitari) Taurum color rub: cundus
excitat: Πύλος λεόνεσque mappa prorit, ait Seneca lib. 3. de ira. Et Plutarchus,
de ἀρεταῖς (inquit) ἰδιώματα ἰδιῶτα καὶ ἰδιώματα, ἰδιῶτα καὶ ἰδιώματα, τῶν
ποιῶν, lib. 1. cui titulus γὰρ καὶ τῶν ἀρετῶν, &c. precepta conatibalia.

17. Curiositatem) Virium hoc suis coloribus, peculiari libro, quem supra
citaui, depinxit Plutarchus, Quem, si placer, adi.

18. Plinios parker atque interdu cerneret) Telli Tranquillus lib. 3. cap. 68.
Id ipsum & sibi quandoque obtigisse aiunt Cælius Rodiginus lib. 15. cap. 2. &
Cardanus de rer. variet. lib. 8. cap. 43.

19. Poëta (omicus) Plautus Trinummo.

20. Sacer ille vates qui exclamat) Ps. 57. v. 7. Et ps. 64. v. 4. de calumniato-
ribus dicitur, quōd exaceruerint linguas suas ceu gladium.

21. Hic spartanus) Θιῶν Plutarchus vocat in Apophthegmatis.

22. Imō & laudem millecebris demulcet) Polybius postquā de Apellis in Ara-
tos calumnia dixit, hæc subdit: καὶ τὸ δὲ πρὸς τὸν ἰσχυρὸν τῶν ἀρετῶν, τὸ μὴ
ἵσχυρος ἀλλ' ἰσχυρὸς καὶ ἀρετῶν τῶν πάλαι. Nouum hunc calumniandi modum
reperitum esse dicit; Cū non obrestando, sed laudando alicui nocetur. Et
inuentum hoc aulis principum acceptum fert, cū potrō inquit: ἰσχυρὸς δὲ καὶ
καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀρετῶν καὶ ἀρετῶν, &c. lib. 4.

23. Ab Historico meo) Tacito lib. de Iulij Agricola vita. Mamerminus tales
dicit callido nocendi artificio accusatoriam diuitatem laudum titulis peragere, Pa-
negyr. in Iulianum.

24. Sallustius) Orat. 11. de Repub. ordinanda ad C. Iul. Cæs.

25. Phaëton quidam) De Phaëtone solis filio quomodo cladem orbi ter-
rarum intulerit, narratio elegantissima est apud Ovid. in principio lib. 2. Meta-
morph. Sed Lucianus lib. 1. de ἀστρονομία, quæcūq; in hanc partē prodita sunt,
omnino falsa & fabulosa esse contendit.

quod in illis de quibus et de quibus in quibusdam. Generatim loquitur de calumniatoribus, nec inter iudiciarios & extrajudiciarios illo modo distinguit. Adde Istoriplem, si voles, quae sequuntur. Tunc quod in illis de quibus in quibusdam apud Istoriplem est etiam in quibusdam de quibus, orat. tunc de permutacione. Vbi & ipse loquitur de calumniatoribus, sed iudiciariis.

32. Quos tantum velut clypeos (ut gerere possim) An non & sentiom? Regius vates potuit & suo exemplo suggessit. Quae vota & preces adversus hanc pestem & hos pestiferos exoritur, ut vocat Euripides Iphigen. in Aul. Testimonium dicant psalmi L X I V. v. 4. L X X. 15. C I X. 4. C X I X. 135. C X X. 3.

33. Ciceronem se o scribere) In orat. pro Roscio Con. credo. Ipsa eius verba sic habet: Virgini in aqua diebus totius relictus est & vis. igitur sic reseratus salutem crimi in purissimam & castissimam vitam collatum statim cecidit & exstinguitur.

34. Magni regis) Alexandri Macedonici.

35. Adulator) Nomine Medius apud Caelum Rodig. lib. 15. cap. 25. ex Plutarcho, Cuius verba quidam Iuventuti adscribere quid vetat? Hic dicitur: Tunc quod in illis de quibus in quibusdam apud Istoriplem est etiam in quibusdam de quibus, orat. tunc de permutacione. Vbi & ipse loquitur de calumniatoribus, sed iudiciariis.

36. Varronis) Gellius paulo aliter ac plenius notat. lib. 1. cap. 17. citat & explicat.

37. Omnia mea mecum porto) Biantis, qui vnus fuit e v i i Graeciae sapientibus, dictum & responsum ap. Cicer. paradoxa 1. "Omnia mea mecum porto" Quod solum bonum, honestum. Et apud Valerium Max. lib. 7. cap. 2.

38. Diogenes ille cynicus) Apud Laetium lib. v I.

39. Al. Cato) Viderit lector, an non animaduertis potius sit & stupor, quam patientia. Non animaduerteam, aiebat. Fortè si animaduertisset, vindicasset. & fecisset rectè, ritè, legibus congruè. Atrocè, id est, Vlpiano exponente, costume. Iosorè ac maiore iniuriā inter alia reddunt persona & res. Illa, cum inferret magistratui, parenti, patrono: Hæc, cum vulnus alicui illatum aut os percussum, ut ait Labeo apud Vlpianum. l. 7. p. 8. D. de Injur. Ecce ista in Catonem talis. Pulsabatur seu verberabatur (non enim cum Ofilio Vetere Icto inter verberationem & pulsationem scrupulosè nunc distinguo) pulsabatur inquā non de sece aut plebe homo, sed senator, sed magistratui gerens, sed Reipub. Romanae præcipuum lumen & ornamentum: & cadebatur non ignobilior aliqua eorum pars, sed os & facies. Hanc verò talem, hanc tantam contumeliā tolerare aut dissimulare, ferre denique, quod leges non ferunt, sed puniunt, quomodo grauis aut sapientis viri sit, non video. Sed pergo & ad metā propero.

40. Feditatem huius vitii, perniciem, cautionem) Tu adde lector ad ista ista Lipsiana, sacris & paginis duo hæc a ter turpissimo scelere suuocamenta: Dei summè misodiaboli prohibitionem Genesi 20. v. 16. Leuit. 19. v. 16, alibi: & Vltionem atq. poenā in Hamano lib. Ester cap. 7. Danielis obtestatoribus Dan. 6. Vtulis duobus fulsum dicentibus testimonium aduersus innocentē Salsannā Dan. 13. Pauca de multis noto, in Ritibus breuiati ut inferniā. Tu lege, cui lecta nodi sunt, tū hęc tū videris, cum voles (velle omnino debes) lege ac malorum hæc pandorā, hanc lernam in te non admittendo, in aliis auersando, fugiendo, addo & coercendo, quisquis potes, quantum potes, salutarem tuam aliorumque in vsum conuertere.

FINIS.

